

RENOVACIÓ

Setmanari Nacionalista Republicà

Any II.—TARRAGONA, 25 juliol de 1914.—Núm. 53.

BIBLIOTECA PÚBLICA
TARRAGONA
REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ

Méndez Núñez, 6, baixos

Els treballs se publiquen baix la responsabilitat de llurs autors. No's retornen els originals.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Trimestre . . . . . 1'50 ptes.
Anuncis, a preus convencionals.

Maura, no!

Casi ens podríem atrevir a assegurar que no hi ha altre poble com l'espanyol, pel seu caràcter tan peculiar que a voltes per res, com qui diu, posa'l crit al cel i altres vegades, amb raó que tindria de sobres per a exaltar-se i menaçar amb els punys closos, irat, permaneceix impassible i fins insensible com un eunuc.

Quantes i quantes voltes, al fullejar el gran llibre de l'Historia, ens hem preguntat, tot reullant el limitat terreny a que ha quedat reduïda la nació espanyola:—Què se n'ha fet d'aquella Espanya dels segles XVI, XVII, XVIII i fins del XIX, tan rica, tan respectada, tan patriòtica, que la feien un dels països de les millors qualitats del mon civilitzat?

Como cambian los tiempos! Aquesta es la única frase que se'ns acut davant la reflexió nostra, i que tradueix totes les nostres ironies. El personatge de la popular sarsuela tenia raó: *Como cambian los tiempos!* I en quins temps hem arribat!

Avui els problemes que afecten de un modo directe a la nació son molt poc estudiats. A la lleugera son tractats casi tots ells i el poble, qu'hauria d'ésser el primer interessat en que'ls seus administradors fiscalitzessin amb tota pulcritud, deixa la tasca a l'albir dels mateixos, i sols sembla preocupar-se de estampar per les portes i parets els cartells, avui en moda, del *Maura sí*, i del *Maura no*; en plorar a llàgrima viva quan ocorre un succés culminant que'l flamenquisme ha engendrat, i en contemplar, estoic, com les classes passives esperen amb candeles cada primer de més i com arrela d'una manera escandalosa per tot'arreu el caciquisme que tots tan odien i que tan poc sabem segar-li les arrels.

Relacionat amb l'actualitat den Maura, un periòdic de Madrid, l'A. B. C., anti-català furibond i anti-lliberal per excelencia, va obrir un plebiscit sobre las frases *Maura sí* i *Maura no*. Hem llegit casi totes les argumentacions que ha publicat favorables o contraries a l'expresident del Concili de Ministres, i hem de confessar que la que hem trobat més raonable, la que entranya més el sentir de qui l'ha escrita, es la que reproduïm a continuació:

«*Maura germinò la guerra y la revolució. No podemos quererle las madres.*—Josefa H. Carrasco.»

Quina mare que estimi als seus fills, deixaria d'estampar la seva firma al peu de aquestes ratlles que transcrivim? Se pot expressar més laconicament i amb més sentiment alhora, la protesta de la dona que véu an en Maura com a l'home més perillós, a jutjar per la seva historia, que tots sabem que ha obrat sempre amb tota la *sans façon*?

Veus-aquí el clam d'una dona que tradueix el de totes les mares de familia d'Espanya. Ara es als homes als qui ens toca posar-nos al costat en un tot i per tot de les nostres mares, de les nostres esposes, de les nostres germanes i de les nostres filles...

* * *

En Joan B. Tarafa

La mort no té consciencia de lo que fa. Per a aixó veiem caure sovint, inesperadament, lo mateix els petits plansos, que les branques majors. Aixís

que quan extén la daga fatal, sega, arran, arran, i esmicola tot çó que se li presenta a tall.

Aquesta vegada, amb furia massa rabiosa, ha volgut segar en flor la vida d'un jove amic i caríssim company, En Joan B. Tarafa, de l'Arbós.

Qui l'hagi conegut podrà apreciar ben bé lo que valia i representava en l'orde social el malaguanyat amic.

Era tot un caracter, era tot un home conscient. Era tot ell catalanista dels incommovibles de la benemèrita «Unió»; era un excelent amic, era un fill amantíssim, espós exemplar, pare bondadós i carinyosíssim. Arbosenc de naixement, per l'Arbós havia fet tot quan un jove es capàs de fer en l'edat de les més pures il·lusions. Pot dir-se, sense por de caure en la exageració, que densà que'l malaguanyat amic va entrar en l'exercici dels seus drets civils i polítics, l'Arbós no organitzà mai festa, ni festassa, sense que En Joan, com li deiem tots els seus amics, no fos, no ja sols l'ànima, sino també'l cós, la substancia i'l nirvi de tota empresa sempre que tingués per resultat el proporcionar honra, gloria i profit pel poble dels seus més preuats amors.

Aixís que no cal dir que'n les festes majors de l'Arbós, una de les més típiques del Penadés, d'uns anys a n'aquesta banda la característica de les mateixes era la catalanitat, aquell explet de banderes catalanes a ca la vila i en les cases principals, i sobretot aquella gran bandera barrada que onejava al terrat de cal Joan, i que's veia de tot el poble. Programa oficial en català (naturalíssimament!) sardanes i Teatre català, si's podia arranjar aixó darrer.

Farà aviat cinc anys que hi va anar el nostre Orfeó tarragoní a donar-hi un Concert, doncs convé dir ara amb tot orgull, que l'amic que acabem de perdre, era, més qu'un enamorat, un devotíssim de Tarragona, aprofitant totes les més belles ocasions per a vindre-hi a gosar-hi la vista del mar per ell tan volguda i enaltida i tot.

Recordem al efecte, que en un de sos diferents articles literaris, ben plens de enginy i destresa, advocava per a que's representés a Tarragona pels de la colla del Teatre Intim que comandava l'Adrià Gual, la *Ifigenia*, representada en plena Natura i precisament al mar i en lloc apropiadíssim, a la cova del gós, o sigui a la fantástica i maravillosa cova de darrera'l fortí de Sant Jordi prop de la platja del Miracle.

Es clar que l'Orfeó anà a l'Arbós per que En Joan B. Tarafa l'estimava com a seu, i per que era de Tarragona, i també per que cantava a Wagner, el seu ídol musical. Jo soc fundador de l'Associació «Wagneriana»! deia amb tò superior moltes vegades. He ajudat a fer la revolució de la música; i afegia: quan tinguem de fer l'altre, jo també hi voldré ser.

¡Pobre amic! Ben lluny de la seva lluminosa inteligencia i forta construcció física, d'home herculeà i d'home brau, una vida tan curta, quan tot just ara, casat d'uns anys i amb el múltiple amor de l'esposa i dos fillets la seva llar era un recó de paradís, un oasi en mig d'un poble! ¿Com ho farà la seva velleta avia, ara que gojosament havia arribat a besavia? ¿Com ho farà sense l'amor del seu Joan? ¿l'ls pares, aquells dos bons pares que's miraven amb el mirall dels ulls del seu fill? ¿l la jova germana que'l volia entranyablement? I la jova esposa, la enamorada esposa ¿com suportar una sotregada tan terrible!

Cal resignar-se piadosament. Es llei suprema també.

A Tarragona, aon contava amb un gran estol d'amics i companys, la seva mort ha produït una ge-

neral consternació. Al comentar els principals episodis de la seva existencia, i recordant que havia sigut Delegat a l'Arbós de la disolta U. D. N. de Tarragona, no vam deixar passar per alt el fet de que quan va emprendre un llarg viatge pel Rosselló, va proveir-se d'unes tarjes del seu nom dient a sota: «*Redactor de Catalunya Nova*» de Tarragona, lo que li va valdre que monsenyor Carselade du Pont, bisbe de Perpigná, En Jules Delpont, el Centre Excursionista de Perpigná i demés altes personalitats i Centres culturals dels distints indrets del Rosselló l'atenguessin convenienment. No's tractava d'un engany, car tot just retornat a l'Arbós, comensà a descriure bellament en una serie d'articles força interessants i pulcres que publicà *Catalunya Nova*, el seu viatge per la Cerdanya francesa.

Descansi en pau el malaguanyat amic que tan havia treballat per Catalunya i pels seus més estimats, i sien aquestes modestes ratlles flors perpetues que depositem damunt la seva tomba en penyora de la nostra lleal amistat i del nostre dolor sincer i de costós oblidar.

B.

Glosa

Es un defecte dels més grossos creure's aludit sempre en algunes frases, articles, etc. No us passi lo que al pagés del conte, que creient veure un dia al diable envoltat de burro, veigé solsament la seva sombra.

A vosaltres, senyors concellers del poble que un dia i l'altre penseu en el ben estar i engrandiment de la ciutat:

A vosaltres, eminents edils i estimats patricis que haveu tingut l'alt honor de que passés per vostra pensa projecte tan hermos i tan factible com el de l'engrandiment i bellesa de la nostra ciutat per a que'ls extrangers que's traslladin a la urb veïna durant l'Exposició del any 17, puguin visitar-nos i quedin sugestionats per la seva bellesa, per al seu clima i per ésser arca de coses antigues, us adresso aquesta petita Glosa.

M'he enterat amb verdadera pena i condol, que vostres projectes, tan hermosos, tan sugestionadors, tan factibles, están a punt de convertir-se en aigua poll.

Per quina causa? Qui'n te la culpa?

Vet'aquí una pregunta que'n aquest precís moment no sabria pas contestar-la.

Serà que teniu algún enemic que us combat el projecte solament per sistema?

Serà que combaten la persona més aviat que'l projecte?

Serà que'l poble, aquesta massa conscient i no conscient, a voltes, no us ha comprés o no ha volgut comprendre-us?

Devant d'aquestes tres suposicions no sabria pas amb quina quedar-me.

He consultat amb el Degà, una especie de Roque Barcia de la casa, i m'ha tret tot seguit d'apuros.

Amb pose seriosa com correspon a un home que parla amb un ser inferior i amb paraula clara i pesanta que sembla verdaderament una sentència, comensà la seva peroració:

A vosaltres, joves que tot justament haveu deixat els caminadors en que s'aguantaveu per a

ensenyar-vos de caminar en aquest escabrós terreny que se li ha vulgut donar el nom de vida, se us presenten les coses més senzilles i rutinaries com si fossin montanyes escabroses i de difícil accés, presentant-se per altra part les més difícils i compromeses, de que depenen moltes voltes el ben estar i engrandiment de un poble, com a coses factibles i sembrades en son camí de oloroses roses!

A nosaltres, els vells, la experiència, ens ensenya que no es aixís, sino que moltes voltes lo que a primera vista sembla molt facil, resulta difícil i lo que es difícil resulta realitzable.

I es que nosaltres pensem a totes hores que les roses tenen espines i les espines punxen, per lo tant debem extirpar-les.

El projecte es hermós, engrescador, capàs de enlluernar la vostra pensa tendra com hauria enlluernat la meua en altre temps, pro en les presents circumstancies no es realitzable; cau de ple fora del domini de la realitat. Els que'l pariren i criaren encara que vells potser en quant al còs deuria ésser molt joves d'ánima, deuria tindre la closca en període de formació.

El tal projecte no podria pendres més que com a somni. Per aixó vosaltres joves quina potencia intel·lectual més desenvolupada es la imaginació, la haveu acceptada i la considereu factible.

Pero ve la raó i a nosaltres vells ens ensenya que si be quelcom podria aprofitar-se de aquest somni, no es ara precisament quan aixó deu fer-se: hi ha altres coses mes importants, que reclamen el vostre cuidado.

Quines son aqueixes, preguntareu? Entre altres, el problema escolar i el de les aigües.

Es una vergonya que Tarragona, aquesta ciutat que tan preconiseu estimar, careixi casi per complert de escoles. Deixant apart el Grop escolar i alguna que altra, les demés no reuneixen condicions ni pedagògiques, ni higiéniques.

Prenguin-se la molestia els senyors edils de visitar-ne algunes d'elles i en quedaran convenuts.

Al carrer de August, per exemple, hi ha un local que inmerescudament reb el nom de escola, aont existeix una matricola oberta de 80 alumnes, assistint-n'hi un promitj de 60 al dia, no essent el local capàs ni per a 25.

Aquestes escoles en comptes d'ésser punt de esbarjo, de ilustració, de cultura física, en una paraula, fornals aon deuria forjar-se els ciutadans del pervindre, no pasen d'ésser més que llocs d'inquisició, presons escolars, aont els alumnes no podent respirar altres aires que'ls viciats, no podent estar amb la llibertat i comoditat degudes, i estant propensos a tota classe de enfermetats, condicions totes, que omplenen un fi contrari al en que aqueixes institucions están destinadas.

Es inútil tot l'esforç que per a subsanar tals defectes está realitzant el digne i mai prou alabat professorat que inmerescudament disfrutem, donças axis com les ones reculen devant de la petita pendent d'arena que les hi cerca'l pas, així també es veuen obligats a retirar-se devant de la muralla infranqueijable que representa la falta de material i les deficiencias del local-escola.

A Tarragona tenim, com he dit anteriorment, un professorat digne, un professorat ple de cultura, un professorat sedent de poder-la entregar a la mainada, els futurs ciutadans, i a tots aquells que per desgracia fins l'hora present no han pogut adquirir-ne.

A Tarragona tenim ayuí en dia mestres com N'Angela Castellá, Na Magdalena Fàbregas, Na Conxa Fuster, l'Antoni Gilabert, En Pau Delclós i altres, quin treball en pro de la cultura es prou notori i reconegut per tot ciutadà tarragoní.

Per qué, doncs, pregunto jo, l'Ajuntament de Tarragona no ha de fer tots els esforços imaginables per a poguer en tot'hora ajudar-los i fer-los-hi menys pesanta i més realitzable la tasca dificultosa que emprenen?

Penseu que la escola es la fornall aont se forja el ciutadà. Que si hi ha escoles hi haurá ciutadans i si hi ha ciutadans hi haurá industria, i comerç i progrés; se engrandirà'l poble!

Penseu, senyors somniadors, que sols de una manera pot realitzar-se en part [vostre somni, el dia

que hi hagi verdaders ciutadans, el dia que'l poble siga una massa culta.

Avui no tenim més que forjadors, ens falta l'acer i la fornall per poguer forjar-los; a vostra ma está'l poder-los obtindre. Si aixís ho feu, serà allavors quan rebreu el beneplácit i l'estimació de tot un poble; serà allavors quan no us combateran, quan no tindreu enemistats, quan podreu presentar vostres projectes!

* * *

Aixís parla'l vell Degá de la casa, amb paraula pausada i pesanta, pro que tingué el poder màgic de transportar-me de les regions més pures de l'idealisme a la més baixa i núa realitat.

X.

* * *

Notes ciutadanes

Del temps.

No podem pas queixar-nos, els tarragonins, de disfrutar una temperatura que tan a l'hivern com a l'estiu no ens siga agradable.

Apenes si sentim el fret quan de les entranyes d'aquestes veines i valentes montanyes rebem quisques noticies, per allà'l Decembre i Janer, dient-nos que'l termómetro encongeix tan com pot el mercuri, i casi que tampoc notem quan cau aquella calitja, en plé estiu, que més que la consegüent frase de *ting calor* ens obligui a exclamar la de *m'ofego!*

Es aquesta una de les condicions més belles que posseeix la nostra ciutat, i, val a dir-ho, aixís mateix ho regoneixen quants ens han honorat i ens honoren amb llurs visites. Nosaltres, els tarragonins, n'estem orgullosos d'aquestes apreciacions unanims i tan de raó que tothom te de Tarragona; tot bon fill alberga una satisfacció íntima que li fa bategar el cor, al sentir un elogi, i més si es justificat, de la seva mare.

De plé ens trobem en l'època calorosa, i veieu vosaltres, conciutadans digníssims, si les nostres paraules estan o no ajustades a la realitat dels moments actuals.

Un passeig per aquesta llenca de terra que arrencant des de la nostra costa s'endinsa mar endins, desafiant la bravura de les ones que esclaten amb blanca espuma al peu mateix d'aquest moll, que tan be va descriure el nostre Yxart, resulta sempre deliciós, i més ara a l'estiu, si un te la precaució de resguardar-se dels raigs del sol; una parada al incomparable Balcó del Mediterrani, aspirant la brisa suaui impregnada de l'oxigen del mar; altra passejada pel *belveder* que té'l nom de Passeig den Pi i Margall,—per més que'l regidor *maitre* Albafull s'empenyi en que encara siga'l Passeig de Santa Clara,—des d'aont un pot del'lectar-se contemplant un panorama espléndit a tot ser-ho; i amunt, seguint tota la cinta de muralles que reclouen a la ciutat, vetllant per ella, encara, com en temps pretérits, no deixant de admirar novament aquest explanall que la Naturalesa ofereix a la nostra vista, ont sempre hi retroben els ulls mil i una variants de la poesia que arreu hi está arrelada, ara baix un cel puríssim d'una blavor tan en caràcter, o enfront d'una aquelles postes de sol que cotidianament podem admirar, i que'l gran artista Santiago Rusiñol tant daleix per a poder-s'hi entusiasmar i reproduir sobre les seves teles; i, en fi, rambla amunt i rambla avall, o be assentat recreiant l'oido sentint tocar la música, i veient desfilar tota aquella gentada que a l'igual que vosaltres va a buscar un rato d'esplai, i passa per davant de vostres ulls, com alegre película de cine, tota aquesta joventut pletórica de vida...

Veus-aquí com un hom que vulgui desempeller-se d'aquesta lassitut a que'l pot arribar a apoderar-se en aquest temps de plé estiu, la pot arribar a evadir i amb més motiu passant les hores del dia en aquesta nostra ciutat, que te fama i ben guanyada, d'ésser una de les més plácides, benévoles i benignes, tan pel seu clima tan deliciós, com pel caràcter pacífic dels seus habitants, els nostres digníssims conciutadans.

CIUTADÀ.

* * *

Les aigües

L'informe o moció de l'Alcalde Sr. Prat, que's llegí a la sessió de la setmana passada, ha posat novament a discussió el problema de l'abastiment de Tarragona. L'Alcalde creu que al punt que han arribat les coses, després de tants fracassos i intents infructuosos, no hi ha cap més solució práctica que adquirir les aigües del «Mas Caballé» abans de que's porti a compliment el contracte celebrat amb l'Ajuntament de Reus. Els contraris personals de l'Alcalde, sense negar que en el fons tingui raó, parlen de censures a la Comissió d'Aigües, de que Prat no ha fet res fins ara en aquesta qüestió, de que es inoportú fer afirmacions tan concretes i greus, etc., etc.

Si hem de parlar amb franquesa i reflexant la veritat, hem de dir que'l Sr. Prat ha rebut molts, molts més elogis que censures. La seva iniciativa ha sigut ben acullida per l'opinió, que's cansa ja de patir sed, mentres se li parla de projectes la realització dels quals ningú garanteix ni pot assegurar. Després de l'hivern que hem passat, de l'estiu que estem patint i de lo que'ns espera per la manca de plujes abundoses, no es possible exigir més paciencia al veïnat, sobre tot sabent tothom que'l medi d'assortir d'aigües a Tarragona existeix en el seu mateix terme municipal.

La Comissió d'Aigües de l'Ajuntament ha contestat a la moció de l'Alcalde amb un dictamen que causarà veritable desencant. Algunes de les consideracions que s'hi fan son tan ignocentes, que semblen producte de l'intel·ligencia d'un nen de cinc anys. Altres volen ésser tan profundes i enrevessades que's de creure no les entén el mateix qui les ha escrites. En fi, que una vegada més la Comissió d'Aigües s'ha posat en ridícul.

Senyors Regidors de la Comissió: tanta vosaltres com als demés el poble vos reclama aigua, no paraules. Si sou impotents per a resoldre'l problema, confesseu-ho i la Ciutat acudirà a altres persones i cercarà medis diferents dels empleats fins avui.

* * *

Pro-cultura

¿Ets catalá?

Escólta-m, detura-t una mica, home, son les quatre del matí, encara tens temps per a anar a agafar lloc a la qua que's forma; encara tindrás temps de trovar una localitat, per a veure al *Gallo* demá passat l'altre Sèu i respon: ¿ets catalá? ¿Dius que sí? ¿Es a dir que ets fill de Catalunya? ¿l te'n vas als toros? No t'entenc. Si tu ets catalá, has de conèixer un xic a la teva patria, i per petits que siguin els teus coneixements, has de comprendre, que dintre de la deixadesa propia del caràcter espanyol, es l'activitat catalana, la que fa qu'encara siguem alguna cosa devant l'Europa culta i progressiva; has de sapiguer que'l caràcter catalá es completament distint del de les altres regions d'Espanya; has de sapiguer, que molts vicis que son propis de la naturalesa d'alguns pobles germans, no tenen a Catalunya l'ambient necessari, i no poden viure a la nostra patria. ¿Vols que't citi un exemple? Segueix escoltant-me:

El flamenquisme es un vici. Tu ets flamenc; pero tens que reconèixer lo que't dic; no te defensa la festa bárbara; es, donç, inútil que's molesteu amb defensar-la. El vici aquest, no es propi de Catalunya. Vaig a tractar de demostrar-ho.

Quan un pensament interior ens domina, o millor dit, domina a tots els habitants d'un poble, surt a l'exterior, mitjansant paraules o expressions gráficas, dites amb la llengua que aquell poble enraona; expresions que no cambien mai, i que tothom repeteix, perque constitueixen l'únic modo d'exterioritzar el pensament.

I ara, digues: ¿comprens cap expressió flamenca dita en catalá? Hi ha molts catalans que son flamencs, i que no volen castellanitzar el seu idioma, i a pesar de tot mai haureu sentit a dir: *Visca l'es-*

colá que't posá la sal! i si haureu sentit moltes vegades alguns *catalans* (nomenem-los aixís, ja que no tenim altre medi), que diuen adoptant postures xulescas: ¡Olé! Viva er monaguiyo que te puzo la sal!

¿Qué ens demostra aixó? Lo que havíem dit al principi; que'l flamenquisme no pot trovar ambient favorable a la nostra terra, perque la manifestació més important del nostre caràcter, qu'es el nostre llenguatge, se nega a pronunciar les frases asqueroses del flamenquisme.

I ara, home, ves a cercar una localitat, barallat per a trovar-la, i surt després de la plassa, portant al *Gallo* a coll i be; pero no diguis mai que ets catalá, perque deshonres la teva patria!

N. G. R.

* * *

Les set meravelles del mon

El Teléfon.

Admirable descobriment, qual concepció per io menys es francesa.

La primera idea del teléfon, pertany, en efecte, a Mr. Bourseul, Inspector de Telégraf a Auch, digne émul d'il·lustres telegrafistes com Baudot i Pere Picard, els qui també varen sortir del personal de Correus, Teléfons i Telégraf.

La idea, com moltes altres, va venir d'América, realitzada poc avans de l'Exposició d'Electricitat de 1878. Les primeres línies urbanes varen ésser establertes a França en 1879, i les primeres línies interurbanes en 1885, éssent a l'Administració francesa a la qui cab l'honor d'haver explotat el primer gran circuit del mon, el de Paris a Marsella.

Des d'allavors, iquin camí el seguit per aquest germá petit del telégraf, tan mal acullit pel seu primogénit i quants serveis prestats!

En primer de Janer de 1912, França comptava 14.733 localitats proveïdes de teléfon, 10.543 línies urbanes, 17.056 teléfons públics, 276.159 abonats, —un abonat per cada 140 habitants, contra un abonat per cada 60 habitants en Alemanya,—18.789 circuits interurbans, un desenvollop de fils de 1.535.000 kilometres; 500 milions de comunicacions se cursen anyalment per aquesta línia; per les línies alemanyes donen un total de 1.850 milions de comunicacions. La producció financiera es de 53 milions.

Segons els datos de les darreres estadístiques mundials, que daten del primer de Janer de 1911, el nombre d'abonats del globo es de 11 milions trescents mil, els qui han cursat en un any sol 22 mil milions de comunicacions. Havent sigut fixada la unitat de comunicació en 3 minuts, la duració del servei anyal dels teléfons, per a la clientela del mon enter, representa 66 mil milions de minuts, o, aproximadament, mil cent milions d'hores, 46 milions de dies o 125 mil anys. El desenvollop dels fils, qu'es de 44 milions de kilometres, permetria molt be donar 1.100 vegades la volta al mon, o be establir entre la Terra i la Lluna 61 línies telefòniques de doble fil. El capital émpleat es proximament de 8.500 milions.

Es un fet económic digne de tindre-s en compte, que en els paisos de gran activitat comercial, ont la lluita per l'existència es més encarnitzada, el teléfon se desenvollop en perjudici del telégraf, modo de comunicació antic i desusat, que no dona l'abast a les necessitats de la vida moderna. Sobre'ls 10.300.000 abonats de tot el mon, Europa no compta amb més de 2.966.000,—i Alemanya sola, entra en aquesta xifra per 1.096.000,—contra 7.596.000 en els Estats Units. El tant per cent amb relació a la població es de 8.1 als Estats Units i de 0.7 a Europa. Paris no compta més que amb 2.3 abonats per cada cent habitants. En el conjunt del tràfec mundial, els Estats Units absorveixen 62 per 100 del tràfec telefònic i 17 per 100 solament del tràfec telegràfic. A Europa la proporció es a la inversa. L'instrumental americá s'adapta, per consegüent, a les necessitats de la vida nova; Europa se complau en l'empleu dels antics medis. Se retrassa, i França en particular. *Caveant Consules.*

* * *

Trucs

Que m'empipèu, nois, quan sento queixar-vos de les curses de braus, del joc, del flamenquisme i *otras hierbas!*

Acostumats a corejar an en Noel, us hèu convertit en uns solemnes plora-cossos. Carai! No som al pais del ví i del sol? Callèu, doncs, i deixeu que tranquilament fassi el seu fet la santíssima historia espanyola.

Lo demés son trons.

Encara voleu rès mes bonic?

Ficsèu-vos amb els governants com persegueixen sens treva'l joc..., i mireu-los an ells convertits en *groupiers* de primera, aixugant a infelissos amb la martingala aquesta de la Rifa de Madrid. Ah!, repareu també an en Sánchez Guerra com dicta disposicions contra les *capeas...* i an en Dato com passa de muleta al poble amb més gracia qu'ho faria el sogre den Merino...

De qué rius?... Per qué vaig sense capell? Home, aixís quan passejo per la rambla, me sembla que soc pel jardí de casa. Ademés, m'agrada fer enveja als calvos, car no poden anar-hi, i si proven de treure's el barret desseguida els mosquits hi acudeixen com a un *panal de rica miel* i'ls fiblen la testa.

Ara que dic de fiblar. Mirèu que son tremendus aquets senyorassos de *El Tarraconense!* Sobre tot el Bromista, aquell que tant fa riure a les senyores que'l llegeixen—ja ho sabém, home, que sabs inglés.—Doncs si, fiblen com els mosquits, i lo que es més trist, no's deixen, o millor dit, no'ls volen escamar.

Ara se'n fumen dels monumentals projectes dels pobres xicotets de *La Veu.*

Però que no's recorden, els angels de Deu, dels somnis qu'ells servien al públic, número si i l'altre també, en els primers temps de *El Tarraconense?* Lo de l'hotel, sabéu?, queda aixís. Jo cada diumenge esperava'l número amb candelletes per a llegir el projecte de tanda, car sempre es bonic. I tothom, aleshores, passejant-se pel camp de l'ase, exclamava sense riure: «Carám, potser si que aquesta gent vá per bona fi fassis.»

Punya! Poden anar gastant brometes, ara. Ells si que podrien dir «quan vosaltres hi anéu, nosaltres ja'n toném», car, naturalment, aquells projectes o somnis, que pel càs es lo mateix, varen anar-se'n tots en fúm.

Amb aixó, senyorassos de *El Tarraconense*, no fugiu d'estudi.

Com apreta, minyons! Aquesta calor ens té de matar. Ditxós estiu, i ditxosos poetes que la cuca de l'estiu canten!

Pels qui resten sota la vela d'un café, prenent lo que de gust vingui i dient mal de qui'ls vingui de gana, té d'ésser un recreio, pero pels qui, com jo, tenen de pensar, mireu, us ho dic clar, patir per patir, casi millor 15 dies a la *sombra.*

Heu vist, a Tetuán? No sè quants morts i ferits. Ara vindrán, per acontentar-nos, amb la relació dels actes d'heroisme i amb les grans baixes de l'enemic. Un bon consol per a les pobres mares!

En fi, pleguem. Casi us ho he dit tot.

* * *

EL CANT DELS MESOS

JULIOL

A l'Ignasi Mallol i Casanovas.

Sol bullent de Juliol
que daures les nostres costes.
Sol ardent, magnific sol
de les perllongades postes.

Sol que planes i t'ajàus
tot el més amb melangia
per les montanyes i afráus
i fas llúm tot el sant dia.

Deixa un raig aquesta nit
que il·lumini com fanal
la visió de l'esperit
per pintà un quadro immortal.

BERNABÉ MARTÍ I BOFARULL.

Tarragona, Juliol de 1914.

* * *

L'«Orfeo Ilustració Obrera» de Falset

Avui Tarragona rebrá la visita del meritíssim «Orfeo Ilustració Obrera» de Falset.

L'excursió artística que realitza a nostra ciutat la popular entitat cantaire falsetana, te per objecte l'admirar tot lo artistic i antic que te Tarragona, ja que'ls que componen l'Orfeo son tots ells gent senzilla del poble, obrers enamorats i estudiosos de tot quant tendeixi a adquirir una major ilustració. I al propi temps, donant proves de la filantropia que tenen els orfeonistes falsetans, volen donar un concert públic en un dels teatres de la localitat—a l'Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera,—destinant els beneficis que s'obtinguin per a una entitat benéfica—l'Assil de Sant Josep,—havent sigut acceptat amb general aplauso, l'oferiment del mentat Orfeo.

L'excursió durará dos dies, avui i demá, i acompanyarán a l'Orfeo Ilustració Obrera una comissió de regidors de Falset, donant així tot el caràcter d'oficial a l'excursió.

Tenim entés que'l nostre Ajuntament sabrá correspondre dignament a l'atenció que amb Tarragona tenen els falsetans, de la mateixa manera que quan el nostre llorejat Orfeo visita alguna població, l'Ajuntament i tot el veinat s'ha portat sempre d'una manera espléndida a l'extrem. I el nostre poble, el poble tarragoní, que sempre ha sapigut posar al nivell ont li pertoca a la seva Tarragona, acudirá a rebre als orfeonistes del Priorat que han tingut la magnífica idea de visitar-nos, deixant un record ben memorable com es el de donar un concert a benefici dels pobres, desheretats de tota fortuna, i tindrà per a ell totes les atencions i acudirá al acte cultural ont l'art de la terra alegrará el cor dels uns amb els cants i corrandes fills del poble, i farà niar en el cor dels altres un agraiment etern per haver contribuít, tot cantant amb nostra llengua, a aixugar quiscunes llágrimes que a voltes no s'estronquen per manca de veus amigues i de cors generosos que tant anyoren els pobres reclousos a l'Assil.

RENOVACIÓ envía una carinyosa salutació als simpáticos Orfeonistes de Falset i'ls desitja que la curta estada entre nosaltres els siga a l'ensempe que ben agradable molt profitosa.

SALÓ DE VENTES

AL DIA

Grans novitats per a la present temporada.
Vanos.—Cintes.—Plissés.—Botons, etc. etc.
BISUTERIA Y PERFUMERIA

ROBA BLANCA CONFECCIONADA

Corbates, guants, mitjons, colls, punys, elásticos i lliga-cames.

Trajes de punt per homes y nens.

PREU FIXE I REDUIT

Rambla de San Joan, 40, pral., 1.ª

TARRAGONA

PANIFICACIÓ

FORNS DE SANT ANTONI

Diariament, pá de primera.

A domicili i al comptat.

Rebolledo, 20, bis. — PORT

ALS AGRICULTORS

En la finca de D. Isidre Aymat, partida *Rodolat*, se venen els millors plançons de garrofer, classes **Valenciá** i **Pom negre**. Per encàrrecs dirigir-se a Pau Monguió, Rambla de Sant Carles, n.º 20, taverna.

IBARRA Y C. S. en C.-SEVILLA

LINIA REGULAR DE GRANS VAPORS

Tots els dijous sortida fixa del port de Tarragona per a Valencia, Alacant, Cartagena, Almeria, Málaga, Cádiz (admetent càrrega per a Ayamonte i Illa Cristina), Huelva, Sevilla, Vigo, Villagarcía, Carril, Coruña, Ferrol, Avilés, Santander, Bilbao, Pasages i San Sebastián.—Servei ràpid eventual per a Galícia i Nord d'Espanya amb escales a Valencia, Alacant, Málaga, Sevilla, Vigo, Coruña, Santander i Bilbao, empleant solsament **atorze dies** en el viatge.—S'expedeix coneixement directe per a Luarda i Sant Esteva Pravia amb trasbort al vapor **Luarda núm. 3** y per a Dunkerque als vapors de la Companyia Francesa **Denain & d'Anzin**.
Viatges extraordinaris a Palma de Mallorca.—Unic servei fíxo i setmanal per a Certe i Marsella tots els divendres.

PRÓCSIMES SORTIDES

PER A LA COSTA D'ESPANYA

Juliol 2	"Cabo Oropesa"
" 9	"Cabo Cullera"
" 16	"Cabo Roca"
" 23	"Cabo San Martín"
	"Cabo

PER A CETTE I MARSELLA

Juliol 3	"Cabo Roca"
" 10	"Cabo San Martín"
" 17	"Cabo Peñas"
" 24	"Cabo Toriñana"
"	"Cabo

Per a més informes, a son consignatari EN MARIAN PERES, carrer Real, 32.-Telefon 45

C.^a d Seguros Generales de Dusseldorf
Segurs de transports

La New-York, de New-York
Companyia de segurs sobre la vida

L'UNION, de París
Companyia de segurs contra incendis.

L'Assicuratrice Italiana, de Milan
Companyia de segurs contra accidents.

La Continentale, de Mannheim
Segurs de transports.

Passeig de Colon, 11 i 12, Barcelona

SUBDIRECTOR A TARRAGONA

Macià Mallol Bosch, carrer de Mar, 1

Societat de socors mutuels
TARRAGONA I SA PROVINCIA
dels cassos de malaltia, vellesa, invalidesa, viudetat i mort
Inscripta en el Govern Civil i en la Comisaría
general de Segurs, segons mana la Llei.

Director facultatiu: **Dr. Rabadá**
Per a més informes dirigir-se al domicili social:
Rambla St. Joan, 75, pral. De 10 a 12 i de 5 a 7

CLÍNICA Y CONSULTORI PER A LES MALALTIES DE LA DONA

Vies urinaries, Cirurgia operatoria, parts, electroterapia i anàlisis micro-químico d'orina i productes patològics.—Sero-Reacció de Wassermann.—Aplicació del 606

Baix la direcció del Dr. Rabadá

Ex intern de l'Hospital de la Santa Creu, ex ajudant de la Policlínica del Dr. Fargas i Metge de les Cases de Socors de Barcelona

Consulta de 10 a 12 i de 5 a 7.—Per a obrers, de 7 i mitja a 8 i mitja nit.—Per a'ls pobres, franca, dilluns, dimecres i dissapte de 12 i mitja a 1 i mitja.

Rambla de Sant Joan, 75, principal.—TARRAGONA

FRANCISCO POTAU

Calçat fet

i a la mida

Rambla de Sant Joan, 52

PAPERERIA I EFECTES D'ESCRITORI

— DE —

JOAN M. PIÑOL

Unió, 1 — TARRAGONA — Telefon 181

Gran assortit en llibres ratllats de totes menes i tamany.
Escribanies, Plumes Stilogràfiques, pesa-cartes,
copiadors, etc.

Gran novetat en pitja papers amb rellotje veritat.
Postals de totes menes i albums per a les meteixes.

PREUS SUMAMENT BARATOS

Fabricació especial

de sabó de moltes classes

d'oli d'oliva i de coco

J. Monserrat

Gobernador Gonzalez, 16 i 18

MAGATZEM DE FERRETERIA FUMISTERIA I QUINCALLA

Eines de totes classes.—Objectes per a regalos.—Articles per a
magatzems de vins i olis

Macià Mallol Bosch, Carrer de Sant Agustí, 9

FITER Enciclopedia moderna catalana.—Edició Gallach

Léxic Català.—Divulgació de termes tècnics, científics, d'arts i oficis.—Antecedents del ordre històric i geogràfic.—Observacions tecnològiques conexas ab els coneixements artístics, científics i literaris.—Biografies.

Obra que ha merescut grans elogis de un aplec de catalans il·lustres.

Cinc volums; presentació esmerada; planxes en relleu i or; obra genuinament catalana.—Venda a plassos (38 ptes.) i al comptat (35 ptes.)—Present de un moble simbòlic.

Diccionaris de totes les llengües: Català, Castellà, Espanyol-Francés i Francés-Espanyol, Anglès-Espanyol Espanyol-Anglès.—Pal·las, última paraula en aquesta mena de publicacions.—**Diccionar. de Laousse.**

Venda y subscripció de tota mena de diaris y revistes espanyoles y extrangeres: **Centre de Suscripcions de Joan Munté, Kioscos Rambla St. Joan y Rambla St. Carles.**

MOSTELLE — (RAIMOST) —

SUC DE RAIMS SENSE ALCOOL

The Grape Juice C.^o L.^a

Londres i Tarragona

El Vermouth més higiènic

Un exelent refresc

El millor aliment en les malalties i convalescencia.

Se ven per tot arrèu.